
La imatge històrica de Barcelona en l'obra literària d'Antoni de Bofarull

Magí Sunyer i Molné, Universitat Rovira i Virgili

La figura d'Antoni de Bofarull s'engrandeix amb el pas del temps. En els últims lustres ha rebut atenció específica com a poeta, com a novel·lista, com a gramàtic, com a memorialista, com a impulsor de la Renaixença i com a proveïdor d'una mitologia per al catalanisme. Bofarull va desenvolupar més facetes intel·lectuals: professionalment fou arxiver i vocacionalment, sobretot, historiador, encara que la historiografia actual no en presenti una valoració gaire positiva. Reusenc –va dedicar als records de la ciutat natal el seu llibre inaugural de la memorialística catalana–, la seva ciutat fou Barcelona, perquè hi visqué tota la vida d'adult i, sobretot, perquè sobre Barcelona fonamentava la seva concepció de Catalunya, una concepció no tan sols històrica –ell fou el principal promotor dels Jocs Florals, que formaven part de l'estratègia de modernització de Barcelona–, però que es va construir sobre la base de la Història i, sobretot, per bé que no exclusivament, de la Història Medieval. Des del primerenc projecte poètic d'una sèrie sobre els comtes de Barcelona fins a la peça dramàtica sobre Rafael Casanova, en l'obra literària d'Antoni de Bofarull, Barcelona no es limita a la ciutat física, sinó que adquireix un caràcter de representació d'una nació, successivament: en formació, en plenitud, amenaçada i derrotada. Tal com s'ha subratllat més d'una vegada, l'obsessió de Bofarull pel moment “crucial” que va derivar del Compromís de Casp proporciona, a més de la consciència de primera crisi important de la nació medieval, la màxima potenciació del “mite democràtic” com a definitori de la catalanitat, i això ho fa sobre la base d'una institució i un personatge barcelonins, el Consell de Cent i Joan Fiveller, en el drama històric escrit en castellà *El Consejo de Ciento*, i, sobretot, en la novel·la *L'orfeneta de Menargues*, que proporciona una visió més rica de Barcelona. Les interferències entre les dades científiques que Bofarull, com a historiador, coneixia bé, i la llegenda que utilitzava pel valor literari i mitificador que contenia tenen un interès particular per comprendre els propòsits de Bofarull en aquestes peces literàries i, fins i tot, la utilitat que per a Bofarull tenia la literatura.